Juni 1955
(nr. 3)

HUMANITAS 1945-55

10 jaar maatschappelijk werk in opbouw

Speciale uitgave van het
kaderorgaan „Humanitas"
ter gelegenheid van het
10-jarig bestaan van
Humanitas,
Vereniging voor Maatschappelijk
Werk op Humanistische Grondslag,
samengesteld door
J. Manassen
Juni 1955

Centraal Bureau Humanitas
Vondelstraat 61, Amsterdam
Postgiro 582.000

Toen in Mei 1945 de zon der vrijheid over het zwaar gehavende land straalde, werd Humanitas opgericht...

Na tien jaren

IN DE EERSTE JAREN van het bestaan van 'Humanitas', een tijd van worstelen en zwoegen, van hoop en vertwijfeling, plachten wij de moed er in te houden door elkaar als troostwoord voor te houden, dat een jonge organisatie als 'Humanitas', geroepen een nog vrijwel onontgonnen terrein te gaan bearbeiden, wel tien jaren nodig had om haar positie te vestigen.

Nu zijn wij zo ver en dit boekje, door Jo Manassen met veel begrip voor ons werk en onze bedoelingen geschreven, moge enig denkbeeld geven, in hoeverre wij in onze opzet geslaagd zijn.

Dit mag ik wel zeggen, dat de initiatiefnemers tevreden kunnen zijn. Niemand onzer had tien jaren geleden durven hopen, dat het toen geplante boompje een zo voorspoedige groei zou vertonen. Het was een waagstuk in menigerlei opzicht. Wij wilden begrip wekken voor maatschappelijk werk naar moderne opvatting in kringen, waar dit begrip nog vrijwel ontbak. Wij hoopten op een toeneming van het besef, dat wij niet alleen verantwoordelijkheid dragen voor goede maatschappelijke toestanden en verhoudingen, maar dat ook de mens, die in moeilijkheden verkeert, aanspraak heeft op ons medeleven. Wij waagden het met een nieuwe organisatievorm, die het maatschappelijk werk in al zijn aspecten zou omvatten en toch de verschillende onderdelen ruimte zou laten voor zelfstandige ontplooiing. Het grootste waagstuk was wellicht, dat wij duidelijk uitspraken, dat ons werk zou worden gebaseerd op een humanistische levensbeschouwing.

Dat een levensbeschouwing het werk zou moeten dragen, stond voor ons vast. Wie de mens niet alleen materiële hulp, maar ook geestelijke en zedelijke steun wil bieden, moet tot klaarheid zijn gekomen omtrent zijn eigen instelling tegenover het leven.

Maar waarom gekozen voor het Humanisme? Een duidelijke inhoud had de humanistische levensbeschouwing nog allerminst. Dat er zoiets als een Humanistisch Verbond in de maak was, *bleek ons* pas enige tijd na de bevrijding. In de bezettingstijd wist men van elkaars doen en laten niet veel af.

Herinner ik mij goed, dan was het Huizinga, die ons op het idee bracht. Hij wees erop (in 'Geschonden Wereld'), dat het begrip 'Humanisme' een van die woorden en begrippen is, die door de valse profeten van de dag door het slijk zijn gesleurd en verdienen in eer en waardigheid hersteld te worden. In een Humanist zag men nog slechts een buitenkerkelijke, die zich met de dingen van de geest bezig houdt. Het wordt tijd — aldus Huizinga — de term terug te voeren tot zijn oorspronkelijkste vlak van betekenis, zodat hij kan uitdrukken al datgene, wat de mens als mens het waardigst is.

Wel nu, zoiets heeft ons voor de geest gestaan: door ons maatschappelijk werk geschonden menselijke waardigheid zo goed mogelijk pogen te herstellen.

Het is verheugend te mogen constateren, dat ook hiervoor het begrip in buitenkerkelijke kringen groeiende is.

mr. dr. J. IN 'T VELD,
voorzitter van 'Humanitas'

Hoe Humanitas ontstond

En welke gedachten het werk dragen

HUMANITAS — DE VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK op Humanistische Grondslag — bestaat tien jaar. Ter herdenking van dit jubileum verschijnt deze brochure.

U begrijpt wel dat U, bij zulk een pril begin, geen indrukwekkend stuk geschiedenis te lezen zult krijgen. U zult het echter met ons eens zijn, dat een handvol nuchtere feiten soms indrukwekkend genoeg is!

Ook zult U in de komende bladzijden geen volledige balans aantreffen van een afgerond stuk werk.

Daarvoor is het te vroeg.

Maar het is niet te vroeg U iets te vertellen over het ontstaan van Humanitas, over het werk dat de Vereniging doet en van plan is in de toekomst te gaan doen, over de mensen die daarbij zijn betrokken en de gedachten die hun werk dragen . . .

Het ontstaan en de werkwijze van Humanitas zijn namelijk merkwaardig genoeg om er thans in brede kring de aandacht op te vestigen.

MEN ZOU KUNNEN ZEGGEN, dat het beginpunt van de weg, die Humanitas ging, in een particulier huis in Amsterdam lag, bij een geleende schrijfmachine, een stapel onbeschreven en van de bezetter gestolen papier en een lege portemonnaie.

Laten wij even aan het àndere uiteinde van de afgelegde weg gaan staan en constateren, dat Humanitas op het ogenblik in een voor één vereniging ongekend breed vlak maatschappelijk werk doet en dit met grote verantwoordelijkheidszin doet . . . dan is dat begin dus merkwaardig genoeg.

U zult zich afvragen hoe het mogelijk was, dat in tien jaar tijds die (inmiddels teruggegeven) schrijfmachine in dat privé huis werd vervangen door een Centraal Bureau aan de Vondelstraat 61 te Amsterdam, knooppunt voor de secties kinderbescherming, reclassering, ouden van dagen, gezinsverzorging en algemeen maatschappelijk werk; contactpunt voor allen, die 'aan de top' van deze secties staan en bovendien voor hen, die voor Humanitas werken op een terrein dat buiten de genoemde secties valt, zoals bijvoorbeeld het werk in de ontwikkelingsgebieden en voor de gerepatrieerden; bron van inspiratie voor allen in den lande, die een deskundig advies, een weloverwogen richtlijn nodig hebben . . .

Antwoord: het was slechts mogelijk, omdat rond de man die achter de geleende schrijfmachine zat in dat allereerste begin van 1945, een grote groep mensen stond, die jarenlang ernstig had nagedacht over de taak en inhoud van Humanitas en het hiaat in ons maatschappelijk werk, dat door deze nieuwe vereniging zou moeten worden opgevuld.

* * *

ZO VOEREN WIJ U EEN ogenblik terug tot voor de oorlog. Wij willen U daarbij waarschuwen voor een misverstand. Wanneer wij thans de naam gaan noemen van de SDAP, denkt U dan niet dat Humanitas iets van doen heeft met enige politieke partij. Humanitas is een ONAFHANKELIJKE vereniging voor maatschappelijk werk.

De volwassenen en kinderen die door haar worden bereikt, zijn geenszins in één politieke partij te vinden. Zij behoren voornamelijk tot de bevolkingsgroep, die voor de oorlog noch door het protestants-christelijke, noch door het rooms-katholieke maatschappelijke werk werd bereikt, maar die leefde in het vacuum, waarop Humanitas zijn aandacht zou richten. Onder hen bevinden zich vele buiten-kerkelijken.

Maar wèl is het zo, dat de morele en financiële steun, die Humanitas in de aanvang zo bitter nodig had (en nu het werk van alle kanten op de vereniging blijft aanstormen bitter nodig hééft), van de zijde van de Partij van de Arbeid, van het NVV, van 'Het Vrije Volk' kwam: dáár woonden nu eenmaal velen van hen, die verlangend naar een opvulling van het ontstane hiaat uitzagen.

Waarom deze zo lang op zich liet wachten en hoe deze dan tenslotte ontstond? Ziehier ons stuk 'geschiedenis'.

ER LEEFDEN IN DE SDAP verschillende opvattingen over het maatschappelijk werk. Twee van de belangrijkste standpunten stonden vrijwel letterlijk tegenover elkaar. Het ene sprak over een maatschappelijke nood die slechts het gevolg was van tijdelijke omstandigheden en die met de totstandkoming van een socialistische maatschappij zou verdwijnen (al dat maatschappelijk werk was slechts beunhazerij van wat particulieren). Het andere standpunt durfde niet zulk een wissel op de toekomst te trekken, maar wees de overheid aan als leniger van de menselijke ellende.

Omstreeks 1926–1927 kwam de eerste kentering. Toen kwam de SDAP uit met een verkiezingsprogramma, waarin voor het eerst aandacht werd gewijd aan het vraagstuk van het maatschappelijk werk. Men erkende het bestaan van sociale noden van een individueel karakter, die *niet* met goede sociale voorzieningen van het toneel zouden verdwijnen. En wat belangrijker was . . . men begreep dat de overheid die nood nu juist NIET zou kunnen lenigen, omdat de oplossing ervan geheel in het menselijk vlak zou liggen en zijn begin zou moeten vinden in een 'ontmoeting' tussen twee mensen, die vrijuit met elkaar behoorden te praten, als twee naasten, elkander gelijk (en dus niet: ambtenaar tot 'slachtoffer').

DIE STEM HEEFT NIMMER gezwegen. Hij mocht dan op bescheiden schaal klinken – grote belangstelling was er niet – hij klonk dóór. In 1915 werd de zo na aan de moderne arbeidersbeweging verwante Ned. Ver. tot Afschaffing van Alcoholhoudende Dranken door de minister van Justitie als reclasseringsinstelling erkend. Daar werden voor het eerst socialistische arbeiders in het reclasseringswerk betrokken. En in 1929 verscheen van de hand van haar secretaris, H. Ploeg Jr., een brochure: 'Een Vergeten Gebied', met als ondertitel: 'De taak der arbeiders op het terrein der reclassering'. In dit pleidooi voor het betrekken van arbeiders in dit stuk maatschappelijk werk vinden we verschillende gedachten, die later ten grondslag lagen aan de oprichting van Humanitas. In 1929 ontstond de socialistische voogdijvereniging 'Eigen Gezin', op religieus-humanistische grondslag. Hiermee had zich het eerste particuliere initiatief

in de kring van de SDAP ontwikkeld. In 1930 volgde de 'Vereniging van modern georganiseerde gezinsvoogden' en uit de Amsterdamse Bestuurdersbond kwam de 'Vereniging van moderne vrijwillige verzorgers' tot stand. Ook werd een Fonds 'Makkerhulp' gesticht, waaruit men financiële hulp verleende aan mensen, die in bijzondere nood verkeerden. Een dergelijk fonds bestaat thans nog. Humanitas doet er goed werk mee. Er gaat voortdurend een bescheiden stroom van bijdragen van dit fonds naar mensen die door plotselinge verpleging in sanatoria, rusthuizen of herstellingsoorden, door de plotselinge noodzaak van extra voeding, aanschaf van dure prothesen en dergelijke, in de knel raken.

Als wij ons niet vergissen, is het voor de oorlog bij dat klaverblad van vier gebleven. Maar dit enkele klaverblaadje had belangrijke gevolgen. Want niet slechts had zich nu op het terrein van het maatschappelijk werk een bescheiden initiatief in socialistische kring ontwikkeld, men kreeg er behoefte eens georganiseerd te praten over dingen als reclassering en kinderbescherming.

Zo werd dan in 1934 de 'Sociaal-Democratische Vereniging tot bevordering van Reclassering en Kinderbescherming' opgericht, met onze huidige minister van Justitie, mr. L. A. Donker, als voorzitter en een eigen blad, dat kortweg 'Reclassering' heette.

ONZE VOOR-OORLOGSE GESCHIEDENIS loopt snel ten einde . . . Wij kunnen U niet veel vertellen over georganiseerd werk in breed vlak, noch over eigen tehuizen. Die waren er niet . . . Maar in 1939 belegden de Algemene Raad van de SDAP en het NVV een conferentie over 'Het maatschappelijk werk', waar mr. L. A. Donker, mr. M. J. A. Moltzer en P. C. Faber de inleidingen hielden. Koos Vorrink was voorzitter van de conferentie en men besloot er een 'Socialistische Volksdienst' op te richten. Men benoemde een commissie om dit plan te bestuderen. De leden ervan kwamen nimmer bijeen. Want het was inmiddels September 1939 geworden. We kregen mobilisatie . . . Mei 1940 brak de oorlog uit. Hoe zou het verder zijn gegaan, als die oorlog niet was gekomen?

Belangrijk voor ons is slechts, dat het verder ging ONDANKS die oorlog.

* * *

DE NIEUWE STEM die in socialistische kring over het maatschappelijk werk was vernomen, zweeg in de bezettingsjaren niet. Hij klonk overtuigd verder in kleine, illegale samenkomsten. Zulk een samenkomst bestond dan bijvoorbeeld uit mensen als dr. Willem Drees, mr. dr. J. In 't Veld, Kees Woudenberg †, M. A. Reinalda, H. Ploeg, P. C. Faber en J. W. Rengelink.

Uit die gesprekken kwam een commissie tot stand, die een dubbele opdracht kreeg. Men zou de vernieuwing in het maatschappelijk werk bestuderen en daarover rapport uitbrengen. En men zou vaststellen welke de specifieke taak voor de moderne arbeidersbeweging in dat werk zou zijn. Voorzitter van deze commissie was Joris In 't Veld, secretaris was P. C. Faber. Men vergeve ons, dat wij de namen van de betrokkenen verder niet noemen. Het zijn — net als de voorafgaande — alle namen die ons volk kent, die klinken als een klok.

De commissie werkte enkele maanden bijzonder hard en geconcentreerd. Bij het

Niet veel mogelijkheden . . .

werk werd dankbaar gebruik gemaakt van een nota-Jo Boetje, die de commissie uit het oosten van ons land bereikte en die merkwaardig genoeg tot onderwerp had 'Maatschappelijk Werk op Democratisch-Humanistische Grondslag'.

Het rapport dat de commissie tenslotte uitbracht, wees feilloos zeker de taak van Humanitas aan: die taak lag bij de buiten-kerkelijken.

En hiermede was de beslissing onherroepelijk gevallen: dit kon géén taak zijn voor de Partij van de Arbeid, noch voor het NVV.

Het waren *niet* de socialistisch georiënteerden die Humanitas nodig hadden. De buiten-kerkelijken vond men ook *buiten* de Partij en het NVV.

Daarentegen bevonden zich thans kerkelijk georiënteerden daar *binnen*; want het uur van de doorbraak had geslagen. En deze kerkelijk georiënteerden bevonden zich nu weer *niet* in een vacuum in ons maatschappelijk werk.

DAAR STOND HUMANITAS, los van partij en vakbeweging, als een autonome organisatie, in bevrijd Nederland. Met niets, behalve een merkwaardig goed doordacht programma en met van begin af een organisatievorm, waar later met interesse (misschien zelfs met enige afgunst) naar zou worden gekeken.

31 Mei 1945 was de 'Stichting voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag' een feit. Men koos voor de eerste paar na-oorlogse jaren juridisch de stichtingsvorm om sneller te kunnen werken. De naam 'Humanitas' – thans zo bekend en dus door ons van de aanvang af gemakshalve gebruikt – kwam pas later. Die naam werd overgenomen van het eigen orgaan, dat kortweg 'Humanitas' als titel droeg.

Voorzitter werd mr. dr. J. In 't Veld. Hij is het nu nog. In de kring van Humanitas weet men thans, na tien jaren, wat zijn voorzitterschap te betekenen heeft. Zijn weloverwogen gedachten, zijn inspiratie zijn een voortdurende steun op de achtergrond geweest in de moeilijke opbouwperiode die Humanitas tegemoet ging.

* * *

OP WELKE WIJZE ZOU Humanitas gaan werken? En welk doel stond de vereniging daarbij voor ogen? Beide vragen vinden een duidelijk antwoord in de volgende doelstellingen, die wij letterlijk uit het 'programma' van Humanitas citeren:

> . . . de bevordering van het maatschappelijk werk onder alle bevolkingsgroepen, in het bijzonder die, welke niet tot een kerkgenootschap behoren, hetzij door dit werk zelf ter hand te nemen, waar het niet of in onvoldoende mate wordt verricht, hetzij door het steunen van reeds bestaande of nieuw op te richten instellingen en verenigingen . . .
>
> . . . het werk doordringen van een humanistische geest, in dien zin, dat het gedragen wordt door een in gemeenschapsgevoel wortelend besef van verantwoordelijkheid, zowel voor het lot van de naaste, als voor het welzijn van de volksgemeenschap. En bewust gericht op een in alle opzichten gezond maatschappelijk leven . . .

ZIJ DIE DE GRONDSLAG voor Humanitas legden, zagen de mens als individu, maar ook als noodzakelijk deelgenoot aan de collectiviteit. De persoonlijke verantwoorde-

lijkheid van de mens werd het cardinale punt. Die verantwoordelijkheid schiep immers als vanzelfsprekend een band tussen àllen: een band die een bron van wezenlijk gemeenschapsgevoel zou kunnen worden.

Men zag het maatschappelijk werk als een *totaliteit*. Daarom werd van meet af aan besloten tot het oprichten van de verschillende secties binnen één groot geheel. Zo gaf men de vereniging de brede basis, waarop tientallen jaren zou kunnen worden voortgebouwd (ja, tien-tàllen jaren), zonder noodzaak de oorspronkelijke opzet te wijzigen.

HET MAATSCHAPPELIJK WERK als totaliteit, met in dat werk het gemeenschapsgevoel als voorname kern . . . Deze gedachten waren wel bijzonder bepalend voor Humanitas. Zij drukten een volledig stempel op de vereniging. Humanitas kreeg er zijn merkwaardige structuur door. Namelijk de structuur van een vereniging, die in zeer breed vlak maatschappelijk werk doet en nochtans niet uiteen dreigt te vallen in een aantal kleine verenigingetjes, die allemaal een bepaald stukje voor hun rekening nemen. Integendeel.

Het Centraal Bureau van Humanitas (thans alweer te klein!) is de spin in het web van maatschappelijk werk, over ons land geweven. Het mag gaten vertonen, het mag zwakke plekken hebben . . . het wordt steeds hechter. De spin mag vele poten hebben . . . er is één lijf. De top van alle secties, de mensen die leiding geven, voorlichten, vrijwilligers vormen, inspireren . . . zij ontmoeten elkaar op het Centraal Bureau en werken er samen. Zij wisselen er van gedachten, zij helpen er elkander. En zo laat men geen menselijke energie verloren gaan, zo is Humanitas een waarlijk 'samenwerkende vereniging' geworden: zoals rond het kind dat onze hulp behoeft de ouders en broertjes en zusjes staan, die je niet meer weg kunt denken, de onderwijzers en vriendjes uit de buurt . . . zoals het maatschappelijk werk geworden is een zorg voor een heel *complex* van dingen en niet langer voor een *ònderdeeltje* . . . zo is een heel complex van mogelijkheden terug te vinden in de top van Humanitas, van waar het werk over onze provincies uitstroomt en waar het weer onherroepelijk naar toe leidt.

En dan zal het U ook niet verbazen, dat een vereniging als Humanitas — het woord gemeenschap is al gevallen — voortdurend zoekt naar een zo volkomen mogelijk samengaan in dat werk van deskundigen en vrijwilligers.

ZIEHIER DAN ENKELE zeer typerende dingen voor deze Vereniging voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag. Hoewel het woord 'social-casework' nog niet was doorgedrongen in die prille dagen van 1945 in ons land, waren de gedachten van het 'social-casework' terug te vinden in het rapport, dat aan Humanitas ten grondslag lag en dat wij thans een merkwaardig visionnair stuk werk kunnen noemen.

Men was het er over eens, dat het zwaartepunt van het werk helemaal zou moeten liggen in geestelijke en morele steun aan de mensen. Materiële steun was stellig in de eerste plaats een taak van de overheid. Men zou in het werk van deskundig geschoolde krachten gebruik moeten maken, om de toekomstige cliënten op de juiste wijze te kunnen benaderen. Daarnaast was het werk van de vereniging ondenkbaar zonder de hulp van een groot aantal vrijwilligers, met wie men het sàmen wenste te

doen. Een belangrijk stuk werk van de deskundige krachten zou in de vorming en bijstand van deze vrijwilligers liggen.

En zo was daar dus Humanitas: een vereniging die maatschappelijk werk zou gaan doen met een levensbeschouwelijke achtergrond, onder hen die buiten-kerkelijk waren. En die dat maatschappelijk werk als een totaliteit zag, dus een organisatievorm koos, waarin de vele richtingen van dit werk en de vele mensen erbij betrokken, een veilig onderdak zouden kunnen vinden . . . en waarin de mogelijkheid van 'integratie' van dat werk niet uitgesloten was.

* * *

DAAR STOND DUS OP ZEKERE DAG die schrijfmachine. Daar begon de opbouw van Humanitas in een tijd, waarin ons land weinig vervoer en vele soorten bonkaarten kende.

De beginperiode is voor Humanitas een zeer merkwaardige geweest. Ongelooflijk moeilijk voor mensen als P. C. Faber en Jo Boetje, die als eersten (namelijk als secretaris en inspecteur-propagandist; later bij ziekte vervangen door J. H. Kroes) voor Humanitas op stap gingen. Aan de andere kant . . . ging het soms gemakkelijk.

Want men was verzekerd van de morele en financiële steun van zeer velen uit de kring van de Partij van de Arbeid, het NVV (dank je wel, Coen van der Lende!) en 'Het Vrije Volk'. Men werd soms binnengehaald als een gast, die reeds lang was verwacht.

Zo groeiden in vrij korte tijd veertig van de thans bijna zeventig afdelingen. En daar was Volksherstel met een gift van *f* 10.000,—!

De weg mocht dan in de aanvang geplaveid zijn met granaattrechters en financiële tekorten: er stonden juichende mensen langs de kant. Humanitas begon aan een geleidelijke en vrij natuurlijke groei.

EN NU MOETEN WIJ AFSCHEID nemen van 'het verleden' om U over het werk van Humanitas te gaan vertellen. Hoe gemakkelijk is het, op papier door de jaren heen te wandelen. Hoe gemakkelijk is het na tien jaar te constateren, dat de opzet van Humanitas juist was. Hoe eenvoudig om aan de stroom van werk, die op Humanitas toekomt, te ervaren, dat de vereniging inderdáád in een behoefte voorziet . . .

We schrijven Mei 1955. Het is alweer tien jaar geleden, dat het met die stichtingsacte van Humanitas in orde kwam. Alweer tien jaar . . . maar wàt zijn eigenlijk tien jaren.

De vereniging is verre van volgroeid. Een deel van de opzet is er. De rest is in aanbouw. Het wemelt bij Humanitas van de wensen en toekomstplannen, van de financiële tekorten en de tekorten aan geschoolde krachten. Maar dat is geen uitzonderlijk geluid, menen wij.

Wat gebeurt . . . gebeurt in volle verantwoordelijkheid en *goed*. Zo goed als dat op het ogenblik, in een voor het maatschappelijk werk haast 'revolutionnaire tijd' maar kan. Uit onze bespreking van het werk zèlf moge dit blijken.

Een kind is geen koffertje dat je ergens neerzet...

Het werk van de Sectie Kinderbescherming

HOEWEL DUS HET WERK OP HUMANITAS afstormt — in een haast benauwende hoeveelheid voor een zo jonge vereniging — tracht men er zorgvuldig het evenwicht te bewaren tussen kwaliteit en kwantiteit. Dat op zichzelf is een moeilijke taak. Er is zoveel hulp nodig. De aard van die hulp is zo verscheiden. Humanitas zou morgen met dubbel zoveel geschoolde krachten en dubbel zoveel vrijwilligers aan het werk kunnen gaan.

De grote remmende factor is niet zozeer, dat Humanitas niet voldoende enthousiaste mensen ontmoet, die mee willen doen op de voor hen zorgvuldig bepaalde plaats, als wel het voortdurend tekort aan geld en dus aan opgeleide krachten, die deze stroom van vrijwillige hulp kunnen opvangen en in goede banen leiden.

Tot nu toe moet de deskundige hulp teveel vanuit het centrum komen. Van daaruit bezoeken deskundigen de afdelingen, om aan de vorming van de besturen en vrijwilligers te werken en hen met raad en daad terzijde te staan. Pas in de toekomst, wanneer de gewestelijke besturen zèlf in staat zullen zijn, voldoende opgeleide krachten aan te stellen en wanneer in de grootste plaatselijke afdelingen sociale werkers gestationneerd zijn, waar omheen de anderen zich kunnen groeperen, pas dàn kan het werk van Humanitas een wijder èn verantwoorde vlucht nemen.

* * *

EEN SECTIE DIE FERM GESTALTE heeft gekregen in de afgelopen jaren is de Sectie Kinderbescherming van Humanitas. In deze sectie tekenen zich duidelijk vier aspecten af: het voogdijwerk, het werk van de Stichting Kindertehuizen, het gezinsvoogdijwerk en het preventieve werk.

Hoewel een deel van het moeilijke kinderbeschermingswerk niet door vrijwilligers kan geschieden, tracht men in deze sectie toch zoveel mogelijk het samenspel tussen deskundigen en particulier initiatief te behouden. Men juicht het stichten van plaatselijke secties dan ook toe. De plaatselijke afdelingen hebben nu eenmaal een zeer belangrijke 'inbreng' in het gehele werk van Humanitas.

Voor de voogdijwerkzaamheden werkt als deskundige kracht een sociale werkster met case-work opleiding. Voor de vrijwilligers ligt een belangrijke taak in het opsporen van aspirant-pleeggezinnen — met duidelijke richtlijnen hoever men hierbij kan gaan — en in bepaalde gevallen het bewaren van contact tussen het pleeggezin en de deskundige. Het is ongeveer drie jaar geleden dat Humanitas door de minister als zelfstandige voogdijvereniging werd erkend.

DE ASPIRANT-PLEEGGEZINNEN worden herhaalde malen bezocht, voordat een rapport

Een kind is geen koffertje...

— een zogenaamd aspirant-pleegoudersrapport — over hen wordt opgemaakt. Dit rapport wordt besproken in de 'Kindercommissie' van de Sectie. Men wikt en weegt daar zorgvuldig het gedane aanbod. Te vaak heeft zulk een aanbod allerlei 'emotionele achtergronden' die het ongewenst maken een kind in het gezin te plaatsen. Wanneer de Sectie Kinderbescherming over meer functionarissen zou kunnen beschikken, dan zou men graag zelf op zoek gaan naar pleeggezinnen, juist om de emotionele redenen, waarom men zich vrijwillig meldt, te vermijden. De keuze zou dan bovendien veel groter kunnen zijn.

Een ruime keuze is eigenlijk een vereiste. Het is immers zeer moeilijk om een juiste combinatie tot stand te brengen van pleegouders–kind.

Een kind is geen koffertje, dat je oppakt en ergens in een vestibule neerzet. Als men dus 'ja' heeft gezegd tegen de aspirant-pleegouders, komt het ogenblik waarop men het kind 'ja' moet laten zeggen. Het contact wordt dus voorzichtg tot stand gebracht. Het kind krijgt eens een middag bezoek van de pleegouders, het mag er eens gaan logeren. Tot plaatsing in het gezin wordt pas overgegaan als het kind deze plaatsing kan aanvaarden. Mocht het kind 'nee' zeggen, dan gaat de plaatsing niet — of nog niet — door.

AL SPOEDIG BLEEK de Sectie Kinderbescherming, dat wanneer men de plaatsing van een kind zorgvuldig en dus niet gehaast wilde hanteren, men een soort 'doorgangshuis' voor de kinderen zou moeten hebben, een selectie-centrum. Zo kreeg de Stichting Kindertehuizen van Humanitas zijn eerste huis 'Ellinchem'. De Voogdijvereniging en dit tehuis zijn onafscheidelijk verbonden. De sociale werkster vindt een rustpunt voor haar werk in dit tehuis, waar ze gemakkelijk goede contacten tot stand kan brengen, waar ze vertrouwd in en uit loopt.

'Ellinchem' dat in Ellecom aan de grote weg ligt in een flinke tuin, werd met een minimum aan middelen en een maximum aan enthousiasme, door de huidige, deskundig geschoolde staf opgeknapt en voor het werk geschikt gemaakt.

Het heeft zich in enkele jaren tijds een grote plaats verworven. De kinderen komen vaak met allerlei moeilijkheden in 'Ellinchem' aan. Lang niet altijd zijn ze geschikt om zo vlug mogelijk naar een pleeggezin te worden doorgezonden. Dikwijls volgt eerst een periode van heropvoeding en in bepaalde gevallen van behandeling door de psychiater, die aan het huis verbonden is.

Zo zijn er onder deze voogdijkinderen — die door de voogdijraden aan Humanitas worden toegewezen — 'blijvertjes', die van maand tot maand in 'Ellinchem' worden verzorgd en opgekweekt, om er aan recht te buigen, wat nog te buigen valt. Eigenlijk is 'Ellinchem' daar niet het juiste tehuis voor.

De Sectie Kinderbescherming droomt dus van een tweede tehuis voor deze 'zieke kinderen', dat geheel op de behandeling van deze kinderen is gericht.

WANNEER HET KIND EENMAAL geplaatst is, behoudt de sociale werkster het contact met het pleeggezin. Ze adviseert bij de opvoeding, bij de aanschaf van kleren, de keuze van de school, de eventueel noodzakelijke hulp van een medisch opvoedkundig bureau.

Een dergelijke bijstand wordt gesubsidieerd, totdat het kind 21 jaar oud geworden

Kinderhuis Ellinchem

is. De Sectie Kinderbescherming van Humanitas heeft een nazorg-fonds gesticht om kinderen te helpen ook nà hun 21ste jaar.

Zo blijft de band met de pleeggezinnen en met het kind lange tijd bewaard, zonder dat men een ongewenste 'pottenkijkster' in dat gezin behoeft te worden. De methodiek van het social-case-work waakt daar wel voor. Het is een methodiek die Humanitas goed ligt. De gedachte van de persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens speelt in het totale werk van Humanitas een hoofdrol.

HET GEZINSVOOGDIJWERK werd door de Sectie Kinderbescherming van meet af aan veel meer met de hulp van vrijwilligers opgezet. Juist dit werk, dat in het paedagogische en levensbeschouwelijke vlak ligt (zoals alle opvoedkundig werk) is uitermate goed geschikt voor vrijwilligers. Zij ontvangen in de afdelingen zoveel mogelijk scholing er voor.

Op het ogenblik dat wij dit schrijven heeft Humanitas 350 gevallen van gezinsvoogdij onder zijn hoede.

Het is een merkwaardig stuk werk, dit gezinsvoogdijwerk. Men moet het sàmen met de ouders weten te doen, men moet niet bedisselen van boven af, men moet eigen verantwoordelijkheden laten spreken, men moet geduld en tact hebben totdat men als vreemde is 'geaccepteerd' en dan daarna . . . Het is uitermate boeiend werk.

In de toekomst hoopt Humanitas gespecialiseerde maatschappelijke werkers in het gezinsvoogdijwerk te kunnen betrekken. Tot dusverre was daar nog geen geld voor.

DE SECTIE KINDERBESCHERMING is zich terdege bewust, dat het preventieve werk voor het kind een deel van het andere genoemde werk onnodig zou moeten maken. Het is echter moeilijk de juiste vorm voor dit preventieve werk te vinden. Waar ligt het begin? Hoe gecompliceerd zijn de oorzaken! Humanitas denkt aan nauwer contact met het clubhuis-werk, waaronder met name de Stichting Anker Clubwerk, aan groepswerk, aan de bureaux voor levens- en gezinsmoeilijkheden, opgericht door Humanitas en het Humanistisch Verbond gezamenlijk. Humanitas denkt ook aan eigen spreekuren, waar een paedagogisch geschoold mens adviezen kan geven. Maar dit is toekomstmuziek . . .

Reclasseringswerk: sociaal inzicht en menselijk gevoel niet genoeg

Zinvolle samenwerking met Genootschap

DE ZINVOLLE SAMENWERKING die langzamerhand gegroeid is tussen twee zo verschillende organisaties als Humanitas en het Nederlands Genootschap tot Reclassering, is in een tijd van verzuiling een hoopgevend aspect.

Men heeft er in de aanvang in Humanitas geruime tijd over gediscussieerd of men zèlf reclasserings-vereniging zou moeten worden of het werk in samenwerking met het Genootschap ter hand zou nemen.

Op een drukbezocht congres werd tenslotte met grote meerderheid van stemmen tot het laatste besloten.

Het is een gelukkig besluit geweest. Want na een wat stroef begin — twee zo verschillend historisch gegroeide organisaties grijpen niet terstond ineen — loopt het werk voortreffelijk. Op voordracht van Humanitas heeft het Genootschap een ambtenaar benoemd en aan Humanitas toegewezen, die zich met de voorlichting van de medewerkers aan het reclasseringswerk heeft belast. In de plaatselijke afdelingen bestaat er een diepe belangstelling voor.

Zo doet dus nu Humanitas een stuk reclasseringswerk in zijn eigen sfeer, in zijn specifieke binding met de mensen en dit stuk eigen werk past voortreffelijk in het gehele werk van het Nederlands Genootschap. Hier worden gestrande mensen gezamenlijk benaderd door werk dat een *eigen* geestelijke inhoud draagt. Het is een schoon voorbeeld.

OOK HIER EEN ZORGVULDIG wikken en wegen of de mens, die zich vrijwillig voor het reclasseringswerk meldt, er geschikt voor is. Wat zijn zijn motieven? Ook hier de wens zelf mensen voor dit werk te kiezen, aan te trekken, om een ruimer mensenmateriaal te hebben voor dit gevoelig werk, om een betere combinatie tot stand te kunnen brengen.

Welke combinatie? De combinatie van de voorwaardelijke veroordeelde en zijn toezichthouder. De combinatie van de voorwaardelijk in vrijheid gestelde en zijn toezichthouder . . .

Aan welke eisen moet je voor dit werk voldoen? Diepe bewogenheid noch bedilzucht zijn in hun uiterste vorm goed. Het is nauwelijks mogelijk algemene dingen hierover te zeggen: sociaal inzicht, menselijk gevoel, bereidheid om naar de diepte af te steken, voor dit werk iets meer te leren . . . het zijn allemaal factoren die een rol spelen.

In elk stuk maatschappelijk werk zit ook een stuk bevrediging. Maar het mag er niet om gaan. De eerste aanleiding tot het werk moet een andere zijn. 'Ligt hier geen taak voor mij . . . Ben ik niet mede verantwoordelijk . . . ?'

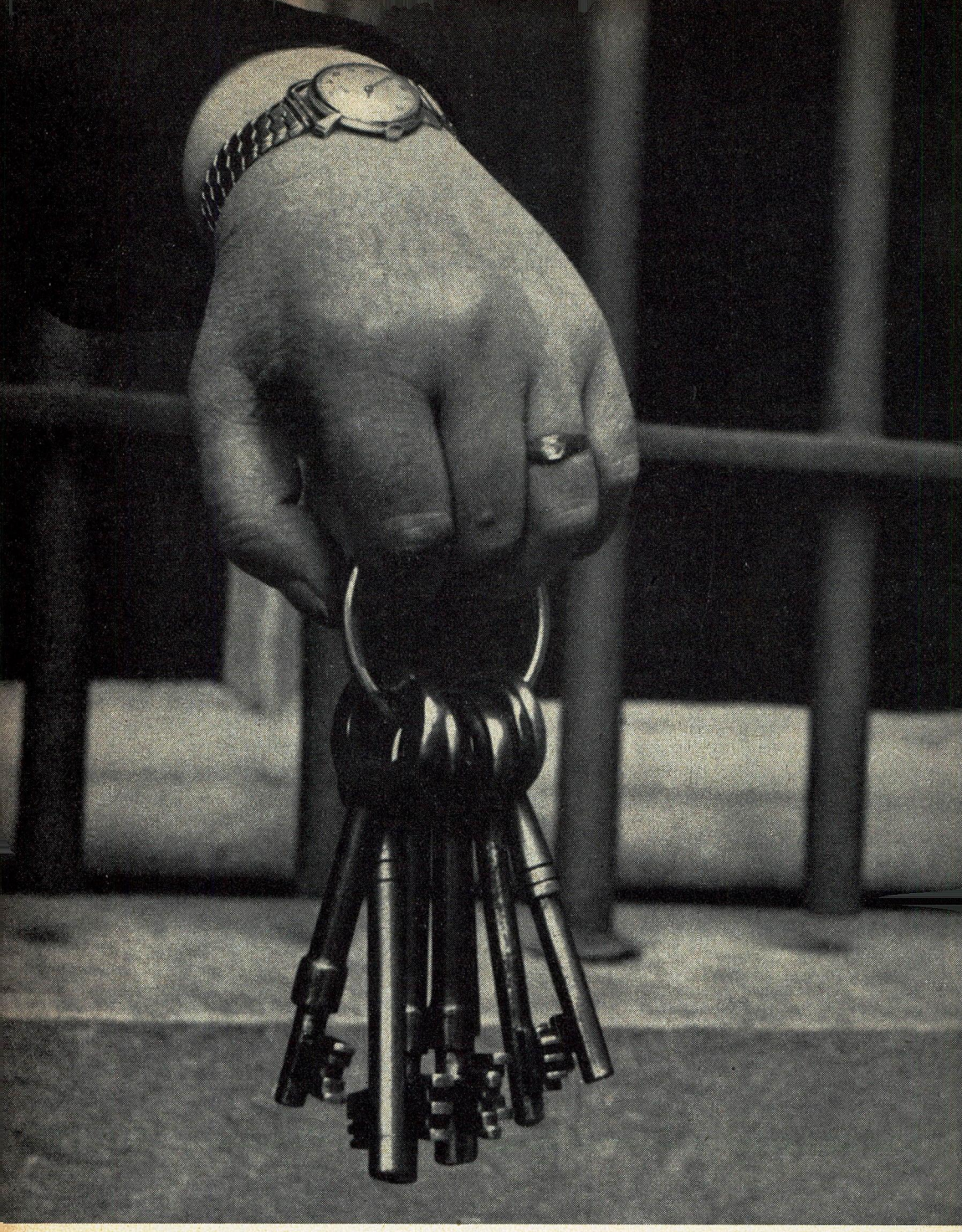

Reclassering... opent nieuwe mogelijkheden

RECLASSERINGSWERK is uiterst moeilijk werk. De honger naar voorlichting in de groepen in de plaatselijke afdelingen is niet voor niets zeer groot. 'Moeten we nog niet verder gaan? Moeten we niet iets weten van psychologie, van sociologie?' Dergelijke vragen wijzen er op, dat onder de vrijwilligers het besef doordringt van de complexe achtergronden van het maatschappelijk werk.

De gesprekken met de groepen in ons land zijn bijzonder vruchtdragend. De medewerkers uit de groepen kunnen bovendien steeds terecht voor raad bij de ambtenaar van het Genootschap, die in hun plaats of rayon te vinden is. De werkelijk zeer moeilijke gevallen berusten bovendien bij die ambtenaren zelf.

Om de vrijwillige medewerkers in dit werk van Humanitas steeds weer een stuk nieuwe ervaring te kunnen geven, hoopt men in de toekomst te komen tot vaste groepen met gespreksleiders, die regelmatig bijeen komen en dan een deskundige uitnodigen om een inleiding te houden: een ambtenaar van het Genootschap dus of een sociale ambtenaar van het Gevangeniswezen, een psycholoog of geestelijk raadsman die in de gevangenissen werkt . . .

DE WERKELIJKE GESCHIKTHEID voor dit werk blijkt later pas goed. Dan zijn er ook de eerste teleurstellingen geweest en heeft men wellicht de ervaring opgedaan, dat er ook in dit werk grenzen zijn. Het is niet mogelijk *alle* moeilijkheden op te lossen. Maar het werk kan ook niet worden gedaan zonder zelfcritiek. En niet zonder warmte.

Het gaat er voor een belangrijk deel om, of je de mogelijkheden in de ànder weet te ontdekken, of je hem zèlf de dingen durft laten doen, of je hem een stuk vertrouwen durft te schenken. Het is niet eenvoudig af te meten, hoe ver je daarbij kunt gaan. Het is vooral niet eenvoudig voor wat de negatieve eigenschappen van de ander betreft: hoever moet je de teugels laten schieten?

Het beste is, dat je gewoon jezelf bent . . . Dan word je het vlugst geaccepteerd . . .

Zo verdiepen de vrijwilligers zich in dit stuk werk. Merkwaardig hoe goed zij het kunnen doen, wanneer zij achter zich mensen weten, op wie ze kunnen terugvallen en van wie ze iets kunnen leren en van wie aan de andere kant een stuk vertrouwen in hen zèlf uitgaat!

HUMANITAS PROBEERT uit zo ruim mogelijke kring mensen in zijn reclasseringswerk te betrekken. De afdelingen leveren dan ook vrij gevarieerde groepen medewerkers. De ene afdeling werkt daarbij weer wat anders dan de andere. Maar door alle afdelingen heen loopt de draad van de voorlichting. Het is niet meer mogelijk te verstarren in dit werk en je blind te staren op 'je eigen geval'. Daarvoor wordt die stem, die nieuwe aspecten aan je voortovert, die je betrekt bij gans àndere problemen, te nadrukkelijk gehoord. Het vertrouwen van de Nederlandse rechtbank in de adviezen die de Reclassering geeft, is groot.

Humanitas heeft thans zitting in het Hoofdbestuur van het Nederlands Genootschap. Humanitas heeft ook zitting in de 26 afdelingen ervan. Dat ook Humanisten bezielde mensen kunnen zijn, wordt in de Nederlandse reclasseringsarbeid ervaren.

Bejaarden worden uit hun isolement gehaald

Er zijn heel wat problemen op te lossen

IN HENGELO STAAN TACHTIG kleine huisjes, voor bejaarden, rond een gemeenschapshuis. Het initiatief van de plaatselijke afdeling van Humanitas heeft tot de bouw van dit moderne complex voor bejaarden geleid. Dit complex heeft dus geen verzorgingshuis, met centrale keuken en ziekenzaal, maar een gemeenschapshuis, waar ruimte is voor recreatie, waar een knutselkelder in is, waar voor de vrouwen wasmachines staan, waar logeerbedden te vinden zijn voor kinderen, die op bezoek komen. Kortom: waar zich een stuk leven van de bejaarden kan ontplooien, waar in hun kleine huisjes geen ruimte, geen gelegenheid voor is.

In dit complex kookt de vrouw van de concierge (met zorg aangesteld) voor de oudjes, als zij hulp nodig hebben. Zij wordt geassisteerd door gezinshelpsters, waar dit nodig is. Men tracht hier dus de moeilijkheden die met de jaren komen, op te vangen in de huizen van de bejaarden zèlf. Hier dus niet het probleem van een plotseling overbelast ziekenzaaltje, van een tòch bijeen moeten brengen van 'mensen met mankementen', van een gezamenlijk uit één keuken moeten eten. Men ziet belangstellend toe, hoe de ontwikkeling van dit nieuwe complex in Hengelo zal zijn. Bij die belangstellenden staan de andere afdelingen van Humanitas vooraan . . .

HOEWEL DE Sectie Ouden van Dagen van Humanitas door geldgebrek nog steeds geen eigen secretaris op het Centraal Bureau heeft zitten, ontwikkelt het werk zich bevredigend. Het begon zo hier en daar met hulpverlening aan de gemeentelijke diensten. Leden van Humanitas boden aan steun en bijsteun rond te brengen. Zo legden zij hun contacten met de bejaarden. Contacten die uitgroeiden tot vaste bezoeken, tot urenlange gesprekken, waar speciaal het kopje koffie voor gereserveerd werd, waar men de tijd voor nam.

Zo kregen honderden bejaarden de gelegenheid te praten over de dingen, die zij op hun hart hebben. Hun financiële zorgen, hun moeilijkheden met de kinderen, hun tobberijen over het wel of *niet* aanvragen van bijsteun (er komt soms ruzie van, juffrouw), hun gebrek aan goede hobbies, hun uitgerangeerd zijn op dood spoor.

Langzamerhand begonnen de huisbezoeken bij de bejaarden te groeien, ook los van de gemeentelijke diensten. Er was geen aanleiding meer nodig, om op bezoek te komen. Of liever gezegd: er waren zóveel aanleidingen . . .

De huisbezoekers van Humanitas nemen hoogstens een drietal verschillende adressen voor hun rekening. Dàn alleen is er voldoende tijd en aandacht om dit belangrijke werk goed te doen. Hun bezoeken zijn een lichtpunt in heel wat levens. Hun hulp is dikwijls uiterst practisch (voorlezen van brieven, helpen invullen van formulieren, luisteren naar problemen), maar hun hulp ligt toch ook vooral in het opheffen van een isolement, dat de bejaarden in onze snel levende maatschappij steeds meer bedreigt.

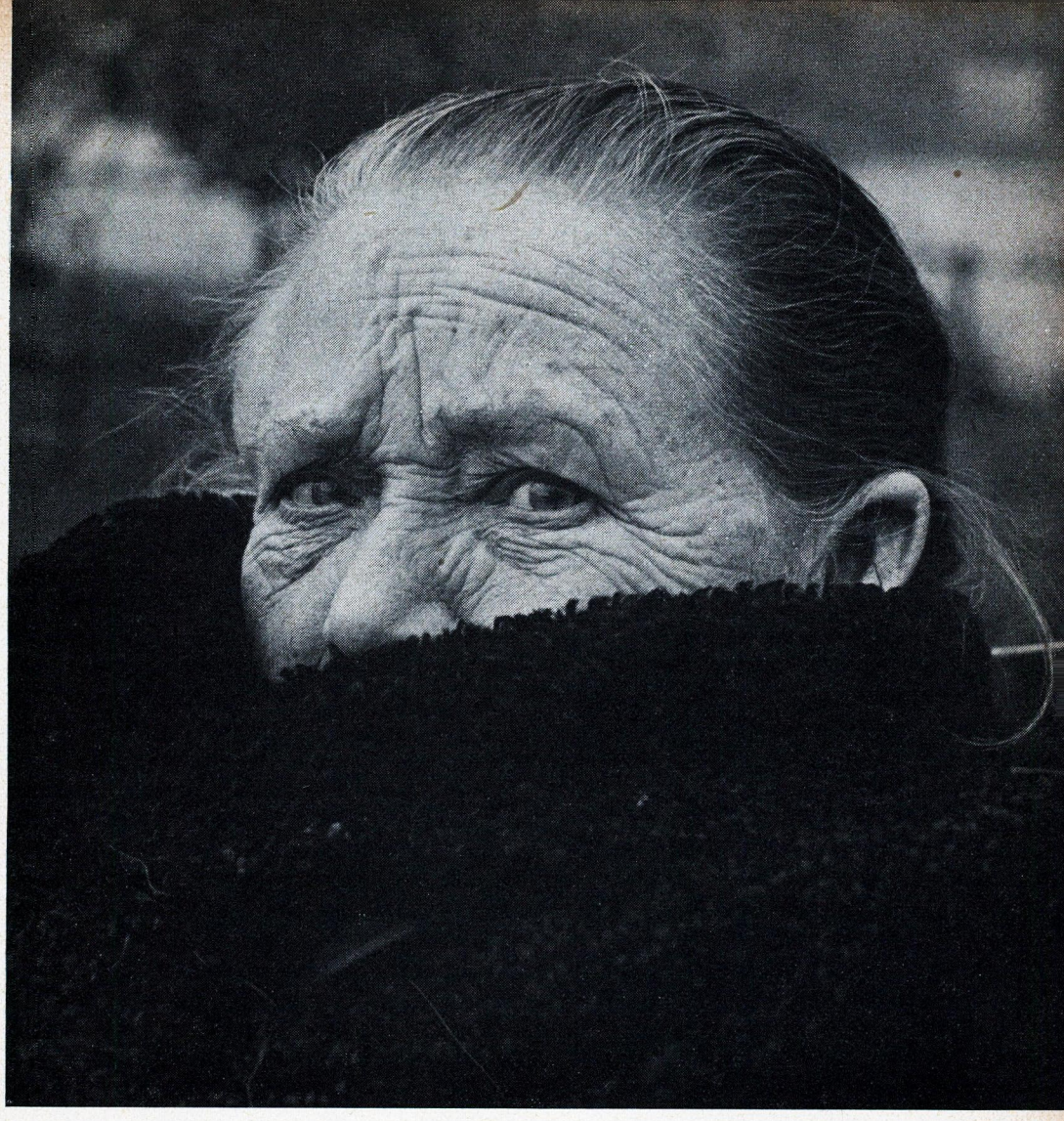

Het isolement bedreigt de bejaarden steeds meer...

NATUURLIJK HOUDT HUMANITAS zich bezig met het werk in bejaardenclubs en sociëteiten. Vele van die clubs bieden het zo verlangde contactpunt aan de ouden van dagen. Ze kaarten en praten en breien er met elkaar, ze sjoelbakken of ontplooien gezamenlijke activiteiten, ten bate van bazaars. En ze vragen zo nu en dan eens iets aan de leiding: ze kunnen er informaties krijgen. Ook hier een verder zoeken van Humanitas naar de juiste vorm, opdat dit werk méér voor de bejaarden zal kunnen gaan betekenen dan alleen de zo welkome afleiding.

Gezinsverzorgster zijn: werk van de toekomst!

Het gezin staat tegenwoordig veel meer op zichzelf...

VLAK NA DE OPRICHTING van Humanitas was daar ook al de eerste afdeling, die zich met de gezinsverzorging ging bezighouden. Thans heeft Humanitas een aantal plaatselijke Sectiebesturen, die meisjes voor het werk van 'gezinsverzorgster' aantrekken en deze selecteren, door hen tijdelijk als gezinshelpster te laten werken, eens met hen over het werk te praten en te zien of zij er geschikt voor zijn. Dan gaan de meisjes in opleiding: de gouden droom van de Sectie Gezinsverzorging van Humanitas — U raadt het al — is een eigen opleidingscentrum voor gezinsverzorgsters. Er is alleszins behoefte aan. Er is géén geld voor.

De meisjes worden dus bij de bestaande opleidingen in ons land 'ingekwartierd', wat niet zo moeilijk is, omdat de opleiding toch in internaten geschiedt. Voor hun practijk komen ze dan weer in de afdeling van Humanitas terug. Na een half jaar internaatsopleiding krijgen ze een getuigschrift, na nog een jaar practijk daarna, krijgen ze hun diploma. In die practijk-tijd krijgen ze bij Humanitas een soort van 'nascholing', omdat ook dit werk vanuit een eigen klimaat geschiedt, in de speciale sfeer waarin Humanitas nu eenmaal àl het maatschappelijk werk doet.

HET AANTREKKEN VAN MEISJES voor het werk van gezinsverzorgster is voor Humanitas al even moeilijk, als dit elders het geval is. Het is moeilijk om tal van redenen. Een voorname reden lijkt ons wel, dat de meisjes negentien jaar oud moeten zijn, willen ze tot de opleiding worden toegelaten. Die leeftijd mogen ze toch ook wel hebben: het vervangen van een huisvrouw in een gezin, in een tijd waarin zo voorzichtig met het budget moet worden omgesprongen, in een tijd waarin men zich zo bewust is geworden van de grote invloed van de sfeer in het gezin op de kinderen, in een tijd waarin dit werk wel héél ver is afgegroeid van Tante Toos, die even met opgestroopte mouwen kwam bedillen, dat is geen kleinigheid. Op die leeftijd zijn echter heel wat meisjes nèt iets anders begonnen of verloofd geraakt of al gewoon aan het eigen salaris. Het 'aanbod' is dus gering en dat is temeer jammer, omdat men een ruime keuze van gezinsverzorgsters zou willen hebben, om ook hier de juiste combinatie van gezin en verzorgster te kunnen *kiezen*. De meisjes die eenmaal gezinsverzorgster zijn, zijn zonder uitzondering enthousiast over hun werk. Het geeft hun een stuk spankracht, een zo belangrijke taak te mogen vervullen.

DIT WERK GEEFT een jong meisje alle kans zichzelf te ontplooien, initiatief te tonen, zelfstandig bezig te zijn. Het is bijzonder opbouwend werk waar een prettige invloed van uitgaat, ook al mag soms een gezin sociaal zwak zijn (juist dan valt er met geduld, tact en inzicht zoveel te bereiken). Gezinsverzorgsters zijn in het maatschappelijk werk dringend nodig. Wanneer de huisvrouw ziek wordt en het gezinsleven dreigt te

Gezinsverzorgster zijn . . .

derailleren, dan staat tegenwoordig het familielid niet meer klaar om eens even te komen logeren en 'de handen uit de mouwen te steken'. Dat familielid heeft zelf een baan en is gebonden. Of de woonruimte is zo klein, dat er van logeren weinig komt.

Het uitbesteden van de kinderen is om dezelfde reden moeilijk. Een vertrouwd dienstmeisje is er hoogst zelden meer.

Het gezin staat tegenwoordig veel meer op zichzelf dan vroeger. De familieband is ook minder hecht geworden. In dat isolement van het Nederlandse gezin is de gezinsverzorgster als een 'reddende engel' verschenen. Dat men op haar bijstand kan rekenen, als moeder naar het ziekenhuis of sanatorium moet, is al dikwijls als een zegen ervaren. Gezinsverzorgster zijn is een werk van de toekomst.

Toekomstdroom: goede adviesbureaux

Juiste diagnose en verwijzing zijn immer de eerste stap!

DE TOEKOMSTDROOM van de Sectie Algemeen Maatschappelijk Werk is: een adviesbureau van Humanitas in elke plaats van enige betekenis en verder in een groot aantal rayons. Een adviesbureau met deskundige kracht — een sociale werkster — aan het hoofd. Een bureau dat verwijzend werk zal doen — de mens weet geen weg meer in de doolhof van instellingen en instanties en zijn probleem heeft zoveel kanten dat hij bovendien niet weet welke de voornaamste is —, een bureau, dat contact blijft onderhouden met de gezinnen die bij Humanitas om hulp kwamen en dat door zijn deskundige bezetting steun kan verlenen aan de vrijwilligers die in het gemeenschapsgeheel van Humanitas een zo belangrijke rol spelen.

Zover is het nog niet . . . Het woord 'geld' kunnen we nauwelijks meer laten vallen. U begrijpt langzamerhand vanzelf wel, dat het daar voor een groot deel op vastzit. Het aanstellen van een groep sociale werksters in deze Sectie . . . zou op het ogenblik veel te veel kosten. Want Humanitas heeft zelfs nog niet het geld kunnen vinden, om een algemeen secretaris voor deze Sectie aan te stellen . . .

BIJ HUMANITAS ZIET MEN de Sectie Algemeen Maatschappelijk Werk als hoogst belangrijk. De komende tien jaar zal er aan deze sectie hard gebouwd moeten worden. Het is tegenwoordig van het grootste belang, dat wanneer een gezin met moeilijk-

Het bejaardencentrum te Hengelo

heden aanklopt bij een vereniging voor maatschappelijk werk, een juiste diagnose wordt gesteld. Dat is niet zo eenvoudig. Ogenschijnlijk geeft het kind de moeilijkheden. Het lijkt een moeilijk opvoedbaar kind. Het is ook uiterst zenuwachtig . . . Misschien zou het goed zijn, het kind naar een Medisch Opvoedkundig Bureau te verwijzen . . . Maar die ouders: het zou misschien nuttiger zijn hen naar een Bureau voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden te verwijzen. De sfeer in het gezin is bepaald slecht. Zou het kind misschien bijdraaien, als die sfeer eerst verbeterde? Wat zou het helpen, het kind naar een MOB te sturen, als het thuis zo'n nare boel bleef? Trouwens: het is wel duidelijk dat de vader teveel drinkt. Het is niet te zeggen of hij alcoholist is. Misschien drinkt hij periodiek veel. Er is een mogelijkheid dat hij het beseft en er zelf af wil. Zou hij naar het Consultatiebureau voor Alcoholisme willen . . . ? Wáár zou je eigenlijk dat probleem van dat éne Nederlandse gezin moeten gaan aanpakken?

ALGEMEEN MAATSCHAPPELIJK WERK . . . Bij dit werk ligt eigenlijk het begin. Het maatschappelijk werk zet zich voort, na een juiste verwijzing . . . Het zet zich dan voort, misschien in de Sectie Kinderbescherming of Gezinsverzorging of Bejaardenzorg of . . .

Hoeveel problemen wijzen niet naar zulke adviesbureaux toe!

Eigenlijk *alle* problemen. Problemen die ontstaan door ziekte, door psychische moeilijkheden, door het plegen van strafbare feiten, door eenzaamheid, het wonen in een buurt waar je je niet thuis voelt, industrialisatie. Wat gebeurt er in de ontwikkelingsgebieden met hun leven, dat soms in tradities verstarde? Wat gebeurt er in alle streken van ons land, waar grote cultuur-technische werken worden ondernomen? Hoe zal het een eiland-bevolking vergaan, wanneer deze tot het 'vasteland' gaat behoren? Hoe leven de mensen in de nieuwe voorsteden en steden? Hoe vergaat het het rondtrekkend deel van ons volk? De schipperskinderen . . . ? De gerepatrieerden?

IN DE AFDELINGEN VAN HUMANITAS zal het individuele maatschappelijk werk moeten gebeuren door de vrijwilligers, samen met maatschappelijke werksters. Het gewest zal op zijn beurt verzekerd moeten zijn van deskundige hulp, om juist aan de afdelingen te kunnen adviseren.

De grote problemen zullen worden aangepakt door hen, die landelijk voor Humanitas werken: de functioneel gespecialiseerden, de sociaal-paedagogen, de sociologen.

Zo leidt bij Humanitas alles naar die éne overkoepelende top. Daar hoopt men te komen tot een geïntregeerd maatschappelijk werk, waarin de secties niet langer principieel gesteld worden, maar waarin men de 'total approach' zal hebben gevonden op een zo juiste wijze, dat alle aspecten van het werk gezamenlijk de mens als eenheid recht doen wedervaren.

Handelsreiziger zijn: in ideeën

Ontwikkelingsgebieden in de branding

BIJ DIT ALGEMENE MAATSCHAPPELIJKE WERK sluit zich zeer nauw het werk aan, dat in de ontwikkelingsgebieden gebeurt. Met subsidie van het Departement voor Maatschappelijk Werk hebben vier landelijke organisaties van maatschappelijk werk elk een gecommitteerde in deze gebieden aangesteld. Een van die vier organisaties is Humanitas.

De ontwikkelingsgebieden liggen in die gedeelten van ons land, die lange tijd geïsoleerd bleven en weinig beïnvloed werden door hetgeen zich 'verder in de wereld daarbuiten afspeelde'. Wat zich binnen die geïsoleerde gebieden zèlf aftekent, is zeer verschillend. Hiér was het leven door tradities gebonden en vormde het dorp – op grond van die tradities – een hechte gemeenschap, dáár was het leven vol wisselvalligheden en tegenstellingen (bijvoorbeeld in de veenstreken, waar de mens een zeer kwetsbaar bestaan had, met perioden van armoede, soms zelfs trekkend van het ene punt naar het andere). De tradities worden echter hier en daar langzaam-aan ondermijnd door invloed van buiten; de oude vormen van 'burenhulp' bijvoorbeeld verliezen veel van hun betekenis. Nieuwe, moderne ideeën winnen veld – kraamverzorgsters en gezinsverzorgsters doen hun intrede. In deze gebieden, waar eigenlijk elk dorp, elke streek, elk stadje zijn specifieke samengesteldheid en problemen heeft, wordt het isolement soms vrij bruusk opgeheven (door industrialisatie, door het ondernemen van cultuur-technische werken, door het snellere en intensievere vervoer, doordat de jeugd wegtrekt om buiten de dorpen te gaan werken en met nieuwe ervaringen thuiskomt . . .) en de mensen die er wonen worden van allerlei kanten tegelijk voor nieuwe vragen en problemen gesteld.

DE GECOMMITTEERDE NU, die in deze gebieden werkt, is een soort handelsreizigster in ideeën. Overal begint er iets te groeien, zelden echter is de bevolking zelf in staat, zich de problemen helemaal – en tijdig – te realiseren. De gecommitteerde doet dus aan 'groepsvorming' in deze gebieden. Zij brengt een klein plukje mensen bijeen, van wie zij inzicht en aandacht en activiteit kan verwachten. Ze legt de problemen voor hen op tafel. Ze vraagt, wat er door de bevolking zèlf aan deze problemen kan worden gedaan, gezien de specifieke omstandigheden waarin het dorp verkeert. Hier heeft men te kampen met versnippering, met gebrek aan gemeenschapszin, dáár wordt de jeugd onrustig omdat het dorp plotseling te benauwd blijkt en breekt de baldadigheid los. Hier is het de jeugd die wegtrekt naar de industrie van de stad, zodat een dorp dreigt 'leeg te bloeden', dáár worden krotten opgeruimd en komt een bevolking in nieuwe huizen te wonen, die tot dusverre geen electrisch licht in zijn woning kende en zeker niet de gemakken, die door vlotte handelsreizigers 'op afbetaling' aan de deur van het nieuwe wooncomplex worden aangeboden.

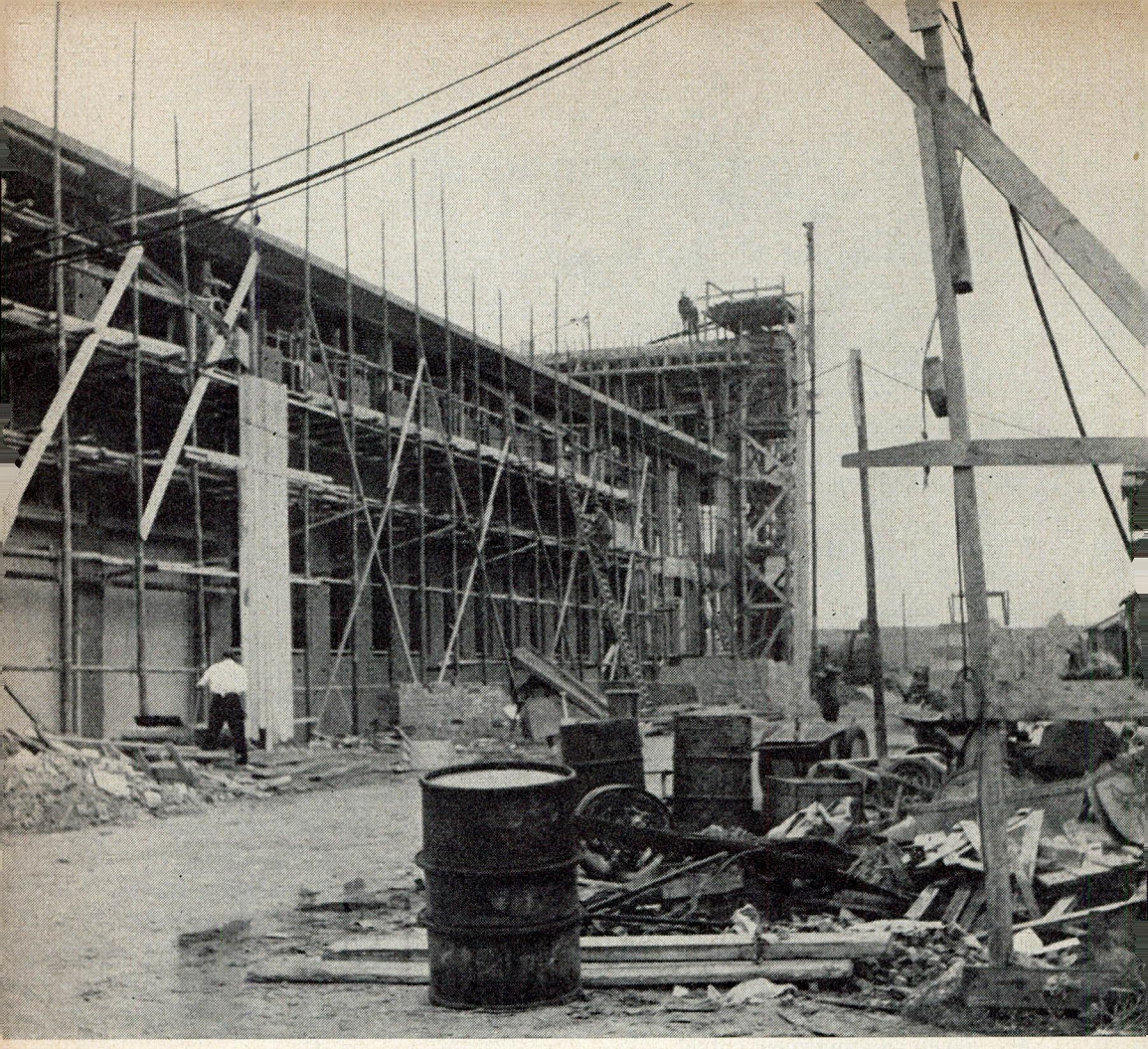

Industrialisatie schept nieuwe mogelijkheden in de ontwikkelingsgebieden . . .

Hier ligt een te grote tegenstelling tussen de oude en nieuwe bevolking, dáár speelt zich de gezagscrisis tussen ouders en kinderen af, waar men in ons hele land mee kampt, maar die hier zoveel scherper aan het licht treedt (zoals alle problemen van onze gehele samenleving hier sterker naar voren komen).

DE BEVOLKING MAG AL constateren dat er van alles aan 't gebeuren is, het is zo moeilijk de samenhang van de dingen en de diepere oorzaken te overzien als je er zelf midden in zit. Tezamen met de gecommitteerde gaat men aan het puzzelen. Dikwijls wijst de weg dan naar een gezamenlijke aanpak van de problemen, door de gehele bevolking. Dat is niet zo eenvoudig in dorpen waar katholieken, gereformeerden, hervormden en buiten-kerkelijken naast elkaar wonen en dikwijls groeperingen bestaan, die zich afzijdig houden.

Voordat men elkaar vindt in een eigen buurthuis, voordat men een goed stuk vrijetijdsbesteding en beïnvloeding tot stand brengt, bijvoorbeeld in een dorpshuis, moet soms de onderste steen boven. En het heeft geen zin dergelijke huizen op te richten, temidden van een verdeelde bevolking, die weigert daar samen activiteiten te ontplooien voor de hele gemeenschap. De gecommitteerde werkt als een hefboom, bespreekt problemen, helpt de mensen op weg, verduidelijkt hun inzichten, inspireert en vangt moeilijkheden op.

U ZULT BEGRIJPEN DAT hier niets te forceren valt. En ook dat de activiteiten een zeer breed vlak van het maatschappelijk werk bestrijken. Wat thans wordt gedaan, is een belangrijk stuk werk voor de toekomst.

Wanneer er eenmaal goede groepen in de dorpen zijn gevormd, wanneer daaruit werkgroepen ontstaan, die op juiste wijze de problemen naar voren brengen en aanpakken, dan kunnen immers de veranderingen in een heel gebied in positieve richting worden opgevangen.

En pas veel later zal men dan de vruchten van dit werk gaan zien. Voorlopig wordt het gedaan met een zo breed mogelijk inzicht in het huidige maatschappelijk werk en een flinke portie . . . optimisme.

Hoe past de gerepatrieerde zich in ons land aan?

Leven vol zorgen en eenzaamheid

U ZULT ZEER VEEL BEGRIP EN FANTASIE nodig hebben, wilt U zich kunnen voorstellen hoe moeilijk het leven voor de zojuist gerepatrieerden in ons land is. Humanitas zorgt voor de buiten-kerkelijken onder hen. Op zekere dag komen ze hier aan, in de contract-pensions, die de regering voor hen afhuurde en waar ze verblijven, totdat ze een eigen woning hebben. Of misschien bij familie of kennissen, waar ze na betrekkelijk korte tijd 'teveel worden'.

Daar zijn ze: meestal hebben ze hier nog geen werk en zijn ze hier vreemd. Ze verschillen zeer in leeftijd en wat milieu en opvoeding betreft zijn ze een volslagen mengelmoes. Maar wat ze gemeen hebben is doorgaans, dat de mannen al wat oud zijn om hier werk te vinden. En dat de vrouwen dezelfde berg van moeilijkheden ondervinden bij het omschakelen van de voeding (van rijst op aardappelen), bij het vinden van een juiste school voor de kinderen (die zich merkwaardig snel aanpassen), bij het gebrek aan contact met de buren, bij het nieuw aanschaffen van huisraad en kleding (ook zij worden maar al te gemakkelijk een prooi van het afbetalings-systeem).

ZE HEBBEN RAAD NODIG EN HULP. Humanitas brengt dus huisbezoeken bij hen en steekt zijn licht eens op. Hoe loopt het met de kinderen? Wat voor budget is er voor het huishouden? Heeft de man zich al bij het Arbeidsbureau laten inschrijven? Is er geen buurvrouw, die eens helpen kan in het begin? Hebben ze heimwee (maar al te vaak . . .)? Kan er geholpen worden, om die baan 'er door te drukken'? Velen van hen zijn in Indonesië een behoorlijk leven gewoon geweest, werkten zich er omhoog, zonder diploma's. Hier in ons land vraagt men naar diploma's.

En zonder deze komt men terecht in een miniem, ondergeschikt baantje, waar het uiterst moeilijk wennen is (voor zover men er aan went). Het vraagstuk van de aanpassing is voor hen allen een huizenhoog probleem. De vrouwen tobben met de hoge huren. Met het andere klimaat: 'hoe stook ik het warm!?' Met eenzaamheid.

Zo adviseert Humanitas, wijst hun de weg, helpt met een gezinsverzorgster als dat nodig is, neemt een ongehuwde moeder onder zijn hoede, stimuleert hen in hun moeilijke strijd zich aan te passen.

OOK DIT IS WERK dat tientallen kanten heeft. Omdat ieder geval weer wat anders ligt. Omdat ieder geval een eigen oplossing nodig heeft . . .

Tussen Oost en West

foto : Het Parool

Nawoord

ZO HEBBEN WIJ U in grote trekken een overzicht gegeven van wat zich binnen Humanitas afspeelt. Wij hebben het inderdaad slechts in grote trekken binnen dit bestek kunnen doen. Wij zouden een boekje — even groot als het boekje dat U thans in handen hebt — kunnen vullen met verhalen over het werk onder . . . de woonwagenkamp-bewoners bijvoorbeeld. Wij hebben het thans nauwelijks genoemd. Het woord 'trekkende bevolking' is slechts terloops gevallen.

Maar volledigheid was onze opzet niet. Het maatschappelijk werk is op het ogenblik in zijn samengesteldheid nauwelijks meer volledig te beschrijven. Dat ligt in de totaliteit van het werk opgesloten. De zorgen van de mensen worden tegenwoordig niet meer 'uitgesneden', niet meer als los onderdeeltje behandeld. Zoals je uit een ingewikkelde machine een onderdeel wegneemt en het bijslijpt en vernieuwd op zijn oude plaats terugzet, opdat de gehele machine weer goed zal functionneren. Zo gaat het niet meer. We weten thans, dat de mens veel ingewikkelder is dan de meest ingewikkelde machine en dat we het met één onderdeeltje niet meer redden . . .

HUMANITAS STAAT NOG aan een begin. Maar de vereniging weet zijn weg. De komende tien jaar zullen dat bewijzen. Mocht U iets begrepen hebben van de omvang en de noodzaak van dit werk, dan kunt U die komende jaren misschien een handje helpen. Al was het maar door lid te worden. Vele lidmaatschappen tezamen bezorgen Humanitas een nieuwe geschoolde kracht, een betere greep op het werk. Bovendien betekent uw lidmaatschap een stuk morele steun, dat in dit werk niet mag ontbreken. Wanneer U zich in de rij zoudt willen scharen van de vrijwilligers, die Humanitas helpen, dan kunt U op uw beurt verzekerd zijn van de steun, die van de vereniging uitgaat. Het ogenblik is misschien gekomen om U er op te bezinnen, of hier geen taak voor U ligt.

En dan nemen wij nu afscheid van U met het uitspreken van de hoop, dat Humanitas zijn geleidelijke groei zal kunnen voortzetten en zich innerlijk zal kunnen verstevigen om de hulp aan de medemens, zoals deze de oprichters in donkere oorlogsjaren voor ogen stond, te verwerkelijken.

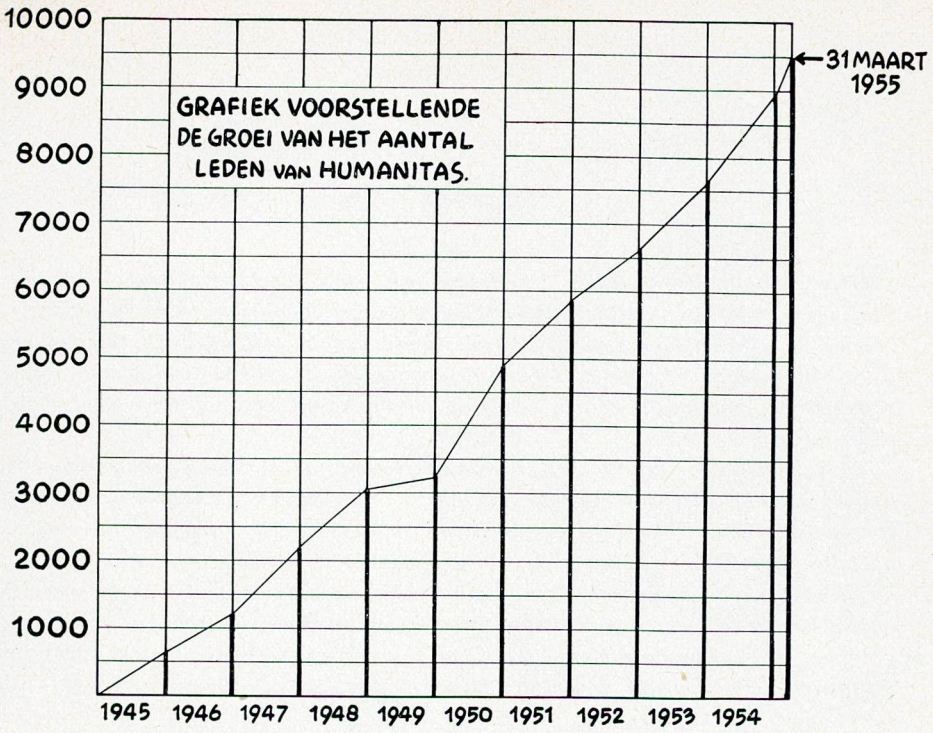

De contributie voor het lidmaatschap van Humanitas bedraagt *f* 5.— per jaar minimum, voor echtparen: *f* 6.— per jaar.

Wilt u Humanitas helpen,
meer mensen doeltreffender te helpen?
Ons gironummer is 582.000
Ons adres is: Vondelstraat 61, Amsterdam.
Ook uw steun is onontbeerlijk!

Artikel 2 der Statuten

De Vereniging 'Humanitas' stelt zich ten doel de bevordering van maatschappelijk werk op humanistische grondslag, hetgeen zij aldus opvat, dat dit werk gedragen behoort te worden door een in gemeenschapsgevoel wortelend besef van verantwoordelijkheid, zowel voor het lot van de evennaaste als voor het welzijn der volksgemeenschap, en bewust gericht wordt op een in alle opzichten gezond maatschappelijk leven.

Zij stelt zich voor deze taak te verrichten, hetzij door dit werk zelf ter hand te nemen, waar het niet of in onvoldoende mate wordt verricht, hetzij door het steunen van reeds bestaande of nieuw op te richten instellingen en verenigingen, die zich op hetzelfde terrein met een bepaald onderdeel van dit werk bezig houden.

Zij wil voorts streven naar coördinatie van alle maatschappelijk werk, speciaal voor zover dit bedoeld is voor buitenkerkelijke en vrijzinnig-christelijke bevolkingsgroepen, en daartoe de samenwerking van instellingen en verenigingen, welke op dit terrein werkzaam zijn, zoveel in haar vermogen ligt bevorderen.

HUMANITAS

Centraal Bestuur

mr. dr. J. In 't Veld	Den Haag, voorzitter
mr. B. v. d. Waerden	Amsterdam, vice-voorzitter
C. M. Swiebel	Den Haag, secretaris
dr. L. I. de Winter	Bentveld, penningmeester
E. Veuger	Zaandam, 2e penningmeester
mej. M. Dijkstra	Amsterdam, dir. Centr. Bur.
J. Landman	Amsterdam, lid dagelijks bestuur
H. Ploeg Jr.	Utrecht, lid dagelijks bestuur
drs. Ph. H. van Praag	Haarlem, lid dagelijks bestuur
J. v. d. Berg Jeths	Hengelo
mr. H. Boasson	Amsterdam
B. Drukker	Schiedam
G. Goosen	Rotterdam
mr. P. van 't Hoff	Eindhoven
mr. dr. N. J. C. M. Kappeyne v. d. Copello	Loenen a. d. Vecht
mej. E. H. Kloevekoorn	St. Laurens
mevr. F. van Oostrum–de Boer	Leeuwarden
M. A. Reinalda	Den Haag
G. Rietveld	Rotterdam
J. Schnetz	Den Haag
F. H. W. Vliegen	Haarlem
H. Zunderman Jr.	Leiden
Erelid: P. C. Faber	Amsterdam

Secties

Kinderbescherming	
drs. Ph. H. van Praag	voorzitter
Gezinsverzorging	
mr. H. Boasson	voorzitter
Reclassering	
mr. B. v. d. Waerden	voorzitter
Bejaardenzorg	
M. A. Reinalda	voorzitter
Algemeen Maatschappelijk Werk	
mej. M. Dijkstra	voorzitster (wnd.)